

29. 4. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zánik odpovědnosti za přešupek ve světle plenárního nálezu Ústavního soudu ČR

Východisko a vymezení právní otázky

Dne 04. 02. 2020 vydal Ústavní soud České republiky plenární nález ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 15/19. V tomto nálezu se zaobíral otázkou promlčení a zániku odpovědnosti za přešupek v souvislosti s přijetím nové právní úpravy dle zákona č. [250/2016](#) Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich (dále jen „zákon o odpovědnosti za přešupky“ nebo též „PřesZ“) a jeho přechodných ustanoveních. Na základě návrhu Městského soudu v Praze pak byla citovaným nálezem zrušena část dotčeného zákona o odpovědnosti za přešupky.

Na stěžejní aspekty rozhodování Ústavního soudu, které vedly ke zrušení části zákona, poukazuje následující článek.

Skutkový stav, rozhodnutí správních orgánů a dosavadní průběh řízení

Městský soud v Praze navrhoval zrušení § 112 odst. 2 větu první zákona o odpovědnosti za přešupky, jejíž znění bylo následující: *„Ustanovení dosavadních zákonů o lhůtách pro projednání přešupku nebo jiného správního deliktu, lhůtách pro uložení pokuty za přešupek nebo jiný správní delikt a lhůtách pro zánik odpovědnosti za přešupek nebo jiný správní delikt se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona nepoužijí.“* MS v Praze uvedl, že jako správní soud rozhoduje o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva dopravy, jímž bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy o přešupku ze dne 24. 02. 2016, tj. o přešupku, který byl spáchán ještě před tím, než dne 01. 07. 2017 nabyl účinnosti PřesZ. MS v Praze pak dále uvedl, že byl-li by zánik odpovědnosti za přešupek posuzován dle § 20 zákona č. [200/1990](#) Sb., o přešupcích, ve znění účinném do 30. 06. 2017, došlo by k zániku odpovědnosti za přešupek dne 24. 02. 2018, tj. uplynutím dvou let od jeho spáchání. Pokud by se však na zánik odpovědnosti za přešupek aplikovala nová úprava dle PřesZ, rozhodnutí o přešupku by nabylo právní moci ještě předtím, než by došlo k zániku odpovědnosti za přešupek, k čemuž by došlo nejdříve dne 03. 05. 2018. MS v Praze pak uzavřel, že dle jeho názoru je specifikovaná část dotčeného ustanovení PřesZ rozporná s čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“), dle něhož se trestnost činu posuzuje dle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán a dle něhož se pozdějšího zákona užije, jestliže je to pro pachatele příznivější, neboť pokud by se na projednávaný případ aplikovala ustanovení PřesZ, byl by užit zákon, který je pro obviněného méně příznivý.

K návrhu na zrušení části zákona o odpovědnosti za přešupky se jako vedlejší účastník řízení

vyjádřila vláda ČR, která uvedla, že dle jejího názoru čl. 40 odst. 6 LZPS nebrání tomu, aby v době běhu promlčecí doby zákon stanovil, že se dosud běžící promlčecí doba prodlužuje. Pachatel, dle přesvědčení vlády, v době páchaní svého činu nemůže spoléhat na to, že jeho jednání se v budoucnu promlčí, proto ani požadavek právní jistoty ohledně takové lhůty nemůže převážit nad zájmem na sjednocení právní úpravy přestupků a zavedení jednotných pravidel respektujících zásadu rovnosti, jež jsou hlavním smyslem a účelem nového zákona o odpovědnosti za přestupky. O zmiňovaném cíli nové právní úpravy svědčí mimo jiné i odlišné označování samotného institutu zániku odpovědnosti za přestupky či jiné správní delikty, kdy např. zákon č. [99/2004](#) Sb., o rybářství hovoří o lhůtě pro zánik odpovědnosti za přestupky, zákon č. [256/2013](#) Sb., o katastru nemovitostí oproti tomu však hovoří o lhůtě pro projednání přestupku, aj. Podstata a důsledky tohoto institutu jsou však stejné.

Úvahy a rozhodnutí Ústavního soudu

Ústavní soud na začátku svého rozhodování nejprve posuzoval aktivní věcnou legitimaci MS v Praze k podání návrhu na zrušení zákona. U tohoto připomněl, že je nezbytné, aby bylo navrhováno zrušení takového zákona či jeho části, která má být přímo užita při řešení dané věci a zároveň musí nastat stav, že v případě, kdy by tento zákon či jeho část nebyla zrušena, byl by výsledek řízení odlišný. S ohledem na skutečnost, že v žalobě, o níž měl MS v Praze rozhodovat, měla být posuzována otázka zániku odpovědnosti za přestupek, pro jejíž řešení je nezbytné užít právě napadenou část citovaného ustanovení zákona o odpovědnosti za přestupky, byl MS v Praze aktivně legitimován k podání takového návrhu.

Ústavní soud se v rozebíraném nálezu taktéž zaobíral možným konfliktem s dřívějším plenárním náleznem sp. zn. Pl. ÚS 19/93. V tomto nálezu ÚS rovněž vykládal čl. 40 odst. 6 LZPS, nicméně jeho závěr byl učiněn na základě zcela specifické otázky posuzování napadené právní úpravy ve vztahu k trestným činům spáchaným v předlistopadové době, který tak dle nynějšího názoru ÚS nemůže mít žádné obecné dopady do budoucna.

Čl. 40 odst. 6 LZPS

Následně se Ústavní soud zaobíral výkladem retroaktivity a dále pojmu „trestnost“ obsaženého v již výše citovaném čl. 40 odst. 6 LZPS. U tohoto je nezbytné poznamenat, že konstantní judikatura jak Ústavního soudu, tak Nejvyššího správního soudu již dovodila, že dotčený článek LZPS, byť by na první pohled (a snad i z jazykového hlediska) vyznívá pro užití čistě jen v oblasti trestního práva, dopadá i na správní trestání.

Retroaktivita

I přes skutečnost, že ústavní pořádek neobsahuje výslovný obecný zákaz retroaktivity v neprospěch, lze jej vyvodit z principů demokratického právního řádu, a tak i z čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR. Vedle tohoto nevýslovného obecného zákazu však dotčený článek 40 odst. 6 LZPS obsahuje nadto speciální zákaz retroaktivity, a to zákaz retroaktivity v neprospěch pro soudní a správní trestání a zároveň příkaz retroaktivního působení pozdějšího zákona, je-li to pro pachatele příznivější. Ústavní soud k tomuto konstatoval, že tato speciální úprava retroaktivity zamezuje tomu, aby, jde-li o trestnost činu, byla užita právní úprava účinná až po spáchání činu, která je pro obviněného méně příznivá, než která byla účinná v době jeho spáchání. Jsou-li pak součástí vymezení trestnosti činu lhůty či doby, uplatní se i na tyto lhůty či doby tento speciální zákaz retroaktivity v neprospěch. Pro zodpovězení nastolené otázky, a tak i dobrání se odpovědi a konečného rozhodnutí, tak musel Ústavní soud dále vyložit, zda pod pojem „trestnost“ spadá i úprava promlčecích dob u zániku odpovědnosti za přestupek.

Trestnost

Ústavní soud se tak dále v rozebíraném plenárním nálezu zabíral otázkou pojmu „trestnost činu“, a tedy jeho obsahem, rozsahem a významem. Upozornil na skutečnost, že pojmy užívané v ústavním právu, nemusí nutně odpovídat obsahově pojmům užívaným v běžných, tedy neústavních zákonech. Ústavní soud však neshledal důvod, proč by se v tomto konkrétním případě u pojmu „trestnost“ měl odchýlit od ustáleného výkladu a závěrům trestněprávní nauky a judikatury, zvláště i s ohledem na smysl dotčeného článku LZPS.

Trestněprávní nauka a judikatura pak uvádějí, že trestností se rozumějí všechny podmínky, na nichž závisí výrok o vině a trestu, a tak i pod tento pojem spadají otázky jejího vzniku, trvání a zániku. Ústavní soud pak odkazuje i na historickou literaturu, ze které plyne, že promlčení pod pojem trestnosti zcela jednoznačně patří. Následně pak uzavírá, že i zánik trestnosti (trestní odpovědnosti) je součástí pojmu „trestnost“ užívaného v čl. 40 odst. 6 LZPS.

Na závěr pak Ústavní soud uvádí, že napadená část ustanovení PřesZ přikazuje užití úpravu promlčení odpovědnosti za přestupky dle zákona o odpovědnosti za přestupky i na činy spáchané před účinností tohoto zákona, čímž se dostává do rozporu s dotčeným článkem Listiny, jelikož směřuje k ústavně reprobovanému výsledku v podobě užití pozdější úpravy trestnosti, která je v neprospěch obviněného. Z uvedených důvodů tak Ústavní soud přistoupil ke zrušení § 112 odst. 2 věta první zákona o odpovědnosti za přestupky.

Disent

K výroku a odůvodnění rozebíraného plenárního nálezu podali odlišné stanovisko soudci Jan Filip a Vojtěch Šimíček. Většinovému názoru vyčítali převážně výklad čl. 40 odst. 6 LZPS, tedy přístup k výkladu tzv. podústavního práva, když toto by mělo být dle disentujících soudců vždy vykládáno z hlediska ústavního pořádku, a nikoli naopak, jako nyní měla učinit plenární většina. Např. se tak pozastavovali nad užitím a řízením se závěry doktríny trestního práva pro výklad podústavního práva či ve skutečnosti k přiklonění se plenární většiny k řešení detailních otázek trestního práva jako předmět ústavní úpravy.

Závěr

Rozebíraný nálezný ÚS tak zrušil ust. § 112 odst. 2 věta první zákona o odpovědnosti za přestupky. Stěžejní částí citovaného nálezu je však dle našeho názoru představení současného náhledu a výkladu čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod Ústavním soudem, resp. alespoň jeho většinovou částí. Laskavému čtenáři ponecháváme na samostatném úsudku, zda se k takto prezentovanému a odůvodněnému většinovému výkladu přikloní, či zda nalezne zalíbení v některých argumentech soudců s odlišným stanoviskem.

Mgr. Jan Mučka,
advokátní koncipient

JUDr. Lenka Příkazská,
advokátka

[HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336

e-mail: ak@akhsp.cz

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)